

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

№3(2)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

*Elektron nashr. 534 sahifa,
16-mart, 2026-yil.*

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapirjanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Woosyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis instituti dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari nomzodi (PhD)
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the Editorial Board of the newspapers "Yangi Uzbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Candidate of Philological Sciences (PhD)

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan **№C-5669363** reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Katta guruh tarbiyalanuvchilarida kasb haqidagi dastlabki tasavvurlarni shakllantirish metodikasini innovatsion ekotizim sharoitida takomillashtirish	18
Uralova Fotima Baxtiyor qizi	
Malakali sportchilarning kommunikativ qobiliyatlarini takomillashtirishda sotsiologik yondashuv (gandbolchilar misolida).....	23
G. A. Valiyeva	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida motor alaliyali bolalarni ruhiy va nutqiy rivojlantirish usullari	27
Suyunova Surayyo Ulash qizi	
Sog'lom bola ekotizimining asoslari: ovqatlanish, immunitet va rivojlanish	31
Israilova Xusnida Adilovna	
Mobil ilovalar yordamida mustaqil o'qishni rivojlantirish	37
Raximova Feruza Najmiddinova	
Biologiya darslarida muammoli ta'lim texnologiyasini qo'llash orqali mantiqiy fikrlashni rivojlantirish	42
Dauekeeva Gulistan Orinbaevna	
Talabalarga ingliz tilidagi matnlarni kommunikativ metod yordamida o'qish texnikasini takomillashtirish usullari	46
Mo'minova Mahliyo Axrorjonovna	
Velosiped haydashning afzalliklari.....	49
Raxmonova Go'zal Bobir qizi	
Компетентностный подход как стратегическая основа модернизации образования и его реализация в преподавании русского языка как иностранного в Узбекистане	54
Мирзакбарова Севда Бахиддиновна	
Umumta'lim maktablarida texnologiya fani mashg'ulotlarini tashkil etishning zamonaviy yondashuvlari va metodlari.....	58
Ziyamova Gulbaxor Tulabayevna	
Типы аббревиации в русском и узбекском языках: сравнительно-типологический анализ.....	62
Рахмонова Бахтигул Пайзилловна	
Maktabgacha ta'limda nutqni rivojlantirish jarayonida didaktik o'yinlardan foydalanish metodikasi	65
Abidjonova Mushtariybonu Qobiljon qizi	
Tarbiyaviy tadbirlarni samarali tashkil etishda maktabgacha ta'lim tashkiloti va ota-onalarning o'zaro hamkorlik masalalari.....	71
Sanayeva Surayyo Bobonazarovna, Jabborova Shaxina G'affor qizi	
Qadriyatli yondashuv asosida talabalarni ma'naviy-axloqiy tarbiyalash mexanizmlarini takomillashtirish ..	76
G'aybullayev Quvonchbek G'olibovich	
Maktab o'quvchilarida stressga barqarorlik namoyon bo'lishining psixologik tahlili	83
Ismoilova N. Z.	
Yoshlar ma'naviyatini shakllantirishda milliy qadriyatlarning o'rni.....	87
Karshiyev Jaxongir Abdirayimovich	
Funksional savodxonlikni rivojlantirishda o'qish savodxonligining o'rni va ahamiyati	91
Xatamova Munisa Mamadulla qizi	
Transformatsiyalash tizimi asosida o'quvchilarning loyihalash kompetensiyalarini rivojlantirish samaradorligi	95
Jurayeva Zulayxo Islomovna	
Zamonaviy boshqaruv nazariyalarida rahbar muloqoti (transformatsion, kommunikativ va ishtirokchi boshqaruv yondashuvlari asosida).....	102
Islamova Difuza Dilshodovna	

Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida pedagogik kompetentlikni tabaqalashgan yondashuv asosida rivojlantirish mazmuni	107
Begmatova Nasiba Mengnarovna	
Bo'lajak maxsus pedagoglarni inklyuziv ta'limda subyektlar faoliyatini o'rgatish metodikasi	112
Dilshodov Abrorjon Dilshodjon o'g'li	
Pre-Reading Activities to Enhance Foreign Language Reading Comprehension: Reading "The Adventures of Tom Sawyer" in 10–11 Grades	118
Djumaniyazova Zulfiya Kaliyevna	
Nutq aktlarini o'rgatishda autentik materiallardan foydalanishning metodik imkoniyatlari (filologik yo'nalish talabalari misolida)	122
Fayzulloeva Chevar G'ayrat qizi	
Yangi O'zbekistonda talaba-yoshlarni milliy yuksaltirishda jadid-marifatparvarlari ilgari surgan g'oyalarning o'rni va roli	125
Mamadaliyev Abduvoxid Maxsitaliyevich	
Gimnastikaning O'zbekistonga kirib kelish va rivojlanish tarixi	128
N. Q. Mamasidova	
Uglevodorodlar tarkibini aniqlashda massa ulushiga asoslangan reflektiv yondashuv (7-9-sinflar misolida)	131
Maxamadiyev Sharofiddin Jumaboyevich, Smanova Zulayxo Asanaliyevna	
Screencasting materiallarini yaratish va ularni o'quv jarayonida qo'llash	134
Maxmudova Dilfuza Meliyevna, Ergashov Niyozxon Ilyozxon o'g'li	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda so'z shakllanishini psixolingvistik asoslari	137
Moxirabonu G'aniyeva Adxam qizi	
Maktabgacha ta'limdagi muammolar va yechimlar: o'zbekiston respublikasi tajribasi	140
N. Sh. Miryusupova	
Interaktiv kartografik resurslar va ularning ta'lim jarayonida qo'llanilishining didaktik, kognitiv hamda metodik asoslari	143
Olimova Aziza Abdullayevna	
Mentorlik tizimining tarixiy ildizlari va rivojlanish bosqichlari	147
Oxunova Dilnoza Qaxxorjonovna, Abdumannonova Durdonaxon Shuxratjon qizi	
Talabalarining psixologik holati va stress omillarining prokrastinatsiyaga ta'siri hamda mustaqil ta'lim faoliyatini qo'llab-quvvatlash usullari	150
Razakov Farxod Kuvondikovich, Rajabov Hikmat Toshevich	
Talabalarni stulda o'tirgan qiyofachi portreti ranglavhasini ishlashga o'rgatish metodikasi	154
Sadatov Chori Xolmuradovich	
Organik kimyo fanini o'qitishda teskari ta'lim va texnologiyalarning ahamiyati	158
Umrbekova Maftuna Ulug'bek qizi, Babanazarova Ayzada Omirbaevna, Abdulkakimova Gulziyba Ziyatdinovna	
Duduqlanishni bartaraf etishda kompleks metodlarini qo'llashning samaradorligi	162
Xasanova Barnoxon Abdusattor qizi	
Shaxsga yo'naltirilgan yondashuv asosida bo'lajak o'qituvchilarning pedagogik kompetentligini takomillashtirish	165
Xolbozorova Nasiba Xolbozar qizi	
Проектирование персонализированных образовательных сценариев в дошкольном образовании средствами генеративного искусственного интеллекта	168
Пак Диана Александровна	
Bo'lajak pedagoglarni tayyorlashda STEAM yondashuvining roli	170
Atenov Jandarbek Dayrabay o'g'li	
Innovatsion ta'lim muhitida talabalarining kasbiy muloqot kompetensiyalarini rivojlantirishning pedagogik asoslari	173
Bo'ltakov Sanjarbek Xazratqul o'g'li	
Alohida ta'lim ehtiyojlari mavjud bo'lgan bolalar uchun inklyuziv ta'lim tizimining ahamiyati	176
Mehmonova Nodiraxon Yusufxon qizi	

Duduqlanish nutq kamchiligini korrektsiyalashning maxsus va integratsiyalashgan texnologiyalarini rivojlantirish.....	180
Boxodirova Gulasalxon Ibrohimovna	
Эссе как инструмент формирования и диагностики компетенций в системе высшего образования .	184
Шейхмамбетов Сервер Рефикович	
Matallar va folklor hikoyalari: maktabgacha ta'lim tashkilotlarida interaktiv dars texnologiyalari.....	188
Azimova Nodira Hikmatovna	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda jismoniy sifatlarni rivojlantirish va ularni sportga yo'naltirishning pedagogik asoslari.....	191
Norboyev Komiljon Jurakulovich, Rustamova Kamola Xayrulla qizi	
Oliy ta'lim muassasalarida ijtimoiy-gumanitar fanlarning o'qitilishining ahamiyati.....	194
Burkhanova Sabo Tulanovna	
Oliy ta'lim muassasalarida O'zbekistonning eng yangi tarixini o'qitishning metodologik asoslari va muammolari	197
Norbutayeva Guzal Abdig'ofurovna	
Ta'lim tashkilotlarida sifadni boshqarish jarayonlarini tizimli rejalashtirishning nazariy va amaliy asoslari.....	200
Abdurashit Karimovich Avliyakov	
Tarbiya darslari samaradorligini oshirishda abdulla avloniy pedagogik hikmatlaridan foydalanishni metodik tashkil etish.....	204
Daliyeva Eliza Zokir qizi	
Badiiy-tarixiy meros asosida bo'lajak pedagoglarning refleksiv tafakkuri va kasbiy identifikatsiyasini rivojlantirish	207
Qodirova Mavluda Maxodir qizi	
Adabiyot darslarida lirik asarlarni vizual yondashuvlar asosida o'qitish usullari.....	210
Sobitova Mahmudaxon Shuxratbek qizi	
ESG tamoyillarini ta'lim tizimiga joriy etish orqali talabalarda ekologik, ijtimoiy va boshqaruv ko'nikmalarini shakllantirish	216
Tursunova Shahzoda Baxromovna	
Социально-психологические факторы нарушения психологического здоровья в семье	219
Гулру Тургунова	
O'zini tarbiyalash (self-development) g'oyasining Ibn Sino ta'limotidagi o'rni	229
Usmanova E'zoza Zokirjonovna	
Оценка динамики физиологических показателей волейболистов 12–16 лет в предсоревновательный и соревновательный периоды.....	234
Умматалиева Шерзода Шерали угли	
Individual sport turlarida sportchilarning natijadorlik kompetensiyasini motivatsion omillar asosida shakllantirish.....	239
Baratov Nasriddin Karshibayevich	
O'smirlarda internetdan ortiqcha foydalanishning psixologik oqibatlarini	243
Fayziyeva Nodira Sobirovna	
Transakt analiz: shaxslararo muloqotni tahlil qilishning nazariy va amaliy asoslari	247
Nilufar Sayfidinovna Sangirova	
Inklyuziv ta'lim jarayonini boshqarish mexanizmlarini rivojlantirish (umumiy o'rta ta'lim maktablari misolida)	252
Abdug'aniyev Abdurauf Abdumannonovich	
O'zbek milliy kurashining tarixiy rivojlanish bosqichlari va uning yoshlar tarbiyasidagi pedagogik ahamiyati.....	257
Xomudjonova Feruza Komiljon qizi, Almardanov Xasan Asqarovich	
Belbog'li kurashning shakllanishi va rivojlanish tarixi: jismoniy tarbiya tizimidagi o'rni va metodik imkoniyatlari	261
Xomudjonova Feruza Komiljon qizi, Norqizilov Muxammadbek Sherali o'gli	

Dzyudo kurashining tarixiy evolyutsiyasi va uning ta'lim jarayonida kompetensiyaviy yondashuv asosida qo'llanishi	265
<i>Xomudjonova Feruza Komiljon qizi, Norqobilov Jamshid G'ulomovich</i>	
Dzyudo kurashining tarixiy evolyutsiyasi va uning ta'lim jarayonida kompetensiyaviy yondashuv asosida qo'llanishi	270
<i>Xomudjonova Feruza Komiljon qizi, Nurullayev Fazliddin Murodulla o'gli</i>	
Raqamli muhitda shaxs xulq-atvori dinamikasi (bolalik va o'smirlilik misolida)	275
<i>Raimdjanov Mirkarim Tolibjon o'g'li</i>	
O'quvchilarning intellektual qobiliyatlarini oshirishning pedagogik va psixologik asoslari	278
<i>Suvanova Baxtigul Baxridinovna</i>	
Xalqaro tajriba asosida o'quvchilarda tadbirkorlik ko'nikmalarini shakllantirish mexanizmlari	283
<i>Azimov I. T., Mirzayeva N. I.</i>	
Boshlang'ich sinflarda ingliz tili o'qitishda didaktik vositalardan foydalanish	288
<i>Ziyaboyeva Sevara Saydullayevna</i>	
Yuqori malakali o'rta masofaga yuguruvchilarning jismoniy rivojlanish dinamikasi	292
<i>Nazarov Nuriddin Baxranovich</i>	
Maktab direktorining partisipativ boshqaruv faoliyatida qarorlar qabul qilish jarayonida ishtirokchilarning roli	297
<i>Jabborova Yulduzxon Hasan qizi</i>	
Tibbiyotda nizoli vaziyatlar va ularni bartaraf etish usullari	301
<i>Olimova Dono Shakirovna, Baxtiyorova Shahnoza Mansurbekovna</i>	
Ichki kasalliklarni tashxislashda klinik fikrlashning o'rni	304
<i>Tilavova Muqaddas, Hasanova Munisa, Mamatqulova Fayzo, Hakimova Xonbuvi Hakimovna</i>	
Транснациональные компании и проблема суверенитета национального государства	307
<i>Ф. Равшанов, Л. Сохибова</i>	
Bo'lajak tarbiyachilarda o'quv-biluv faoliyati motivatsiyasini rivojlantirishning pedagogik ahamiyati	311
<i>Muhammadiyeva Manzura Maratovna, Musulmonova Sabrina Akmal qizi</i>	
Texnologik ta'limda xorijiy tajriba	316
<i>Lochinbek Abdirasulov</i>	
Talabalarda ilmiy-tadqiqot ko'nikmalarini rivojlantirishning nazariy-metodologik asoslari	319
<i>Saffarova Mohidil Axmadovna, Mustafayeva Feruza Anvar qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining ona tili darslaridagi asosiy resurslari: "ona tili" darsligi, mashq daftari, o'qituvchi kitobi ta'lim samaradorligini oshirishning muhim omili sifatida	324
<i>Soatova Hilola Shuhrat qizi</i>	
Harbiy vatanparvarlik tarbiyasi – zamonaviy jamiyat taraqqiyotining muhim omili sifatida	328
<i>R. D. Mustayev, H. F. Abduvositov</i>	
Русскоязычная литература Узбекистана современного периода: проблематика, поэтика и художественный анализ	332
<i>Чернова Татьяна Алексеевна</i>	
O'smirlar orasida tengdoshlar bosimi va uning psixologik ta'siri	335
<i>Toshpo'latova O'g'iloy Baxtiyor qizi</i>	
Bo'lajak tarbiyachilarning maktabgacha yoshdagi bolalarda iste'mol madaniyatini shakllantirish jarayonida targeting yondashuvining pedagogik nazariy asoslari	339
<i>D. G. Umnov</i>	
Ona tili darslarini ikkinchi til tamoyillari asosida tashkil etish masalalari	344
<i>Maxkamova Guluzroxon Abdumutalibovna</i>	
Oliy ta'lim muassasalarida mustaqil ishlarni pedagogik jihatlardan tashkil etishning nazariy va amaliy aspektlari	347
<i>Mahkamov Mahammadjon Dadajonovich</i>	
Boshlang'ich sinflarda interfaol metodlar asosida dars jarayonini takomillashtirish metodikasi	351
<i>Muhammadjonova Durdonaxon Bahromjon qizi</i>	
Tarix darslarini modellashtirishda pedagogik metodlar tasnifi va ularning samaradorligi	354
<i>Ikrom Qodirov</i>	

Hadassah gospital maktabi modelining o'ziga xos xususiyatlari, pedagogik samaradorligi va uni O'zbekiston gospital maktablariga tatbiq etishning ahamiyati	357
<i>Abdullayev Aziz Habibullayevich, Ochilov Orazbek Qosim o'g'li, Alimova Dono Abbosxanovna</i>	
Davlat boshqaruvi tizimida korrupsiyaviy xavf-xatarlarni baholash va prognozlash metodologiyasi.....	361
<i>Amirxo'jayev Shukurjon Qurbonovich, Sotvoldiyev Akbarjon Umidjon o'g'li</i>	
Neyropedagogik yondashuv asosida o'quvchilarda pozitiv fikrlashni rivojlantirishning ilmiy-nazariy va amaliy asoslari	364
<i>Babakulova Dilnoza Ramazonovna</i>	
Boshlang'ich sinflarda nutqiy nuqsonlarning oldini olish va o'quvchilarning talaffuz madaniyatini shakllantirish metodikasi	367
<i>Baxtiyorova Nastarin Baxriddinovna, Daminova Dilbar Melimurodovna</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining bilim olishga qiziqishini oshirishda gamifikatsiya elementlaridan foydalanishning nazariy-metodik asoslari.....	370
<i>G'aniyeva Gulxayyo Islom qizi, Raxmatova Shaxlo Mansurovna</i>	
Ingliz tili darslarida kitobxonlik ko'nikmalarining o'ziga xosligi	373
<i>Jo'raboyeva Turg'unoy Ikromjon qizi</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida lingvokognitiv kompetentlikni rivojlantirishning didaktik tizimi.....	377
<i>Kozimova Sadoqat</i>	
Umumta'lim maktablarida tabiiy fanlar (science)ni o'qitish orqali ekologik savodxonlikni shakllantirishning pedagogik asoslari	380
<i>Majitov Turg'unali Anvar o'g'li</i>	
Oilaviy munosabatlarda manipulyativ muloqot indikatsiyasi: psixologik tahlil va eksperimental natijalar	383
<i>Nishanova Zulfizar Yashin qizi</i>	
Bo'lajak mutaxassislarining kasbiy tayyorgarligini takomillashtirishda raqamli ta'lim texnologiyalarining o'rni.....	386
<i>Nurulloyev Firuz No'monjonovich</i>	
Talabalarining kasbiy kompetensiyalarini shakllantirishning tarixiy-pedagogik asoslari (ma'rifatparvar mutafakkirlar merosi misolida).....	390
<i>Sabirov Kaxramon Bektursun o'g'li</i>	
Maktabgacha ta'lim yoshidagi 5-6 yoshli bolalarda muammoli vaziyatlarni mustaqil yechish qobiliyatini shakllantirish metodikasini takomillashtirish	393
<i>Tillayeva Vasila O'ktam qizi</i>	
Kritik fikrlash kompetensiyasining pedagogik va didaktik mazmuni	398
<i>Tursunaliyev Shaxzod Sherali o'g'li</i>	
Kurashchi qizlarning texnik harakatlarini kinematik va kinetik modellashtirish	402
<i>Xomudjonova Feruza Komiljon qizi</i>	
Oliy ta'limda ishga doir muloqot asoslari fanini o'qitish orqali talabalarning og'zaki fikrlash va nutq faoliyatini rivojlantirish	406
<i>Yuldasheva Dilnoza Bekturodovna</i>	
Роль онлайн-платформ и образовательных сервисов в формировании ответственности студентов.....	409
<i>Гуламов Жасур Баходирович</i>	
Изучение изменений полярного переключения негативных и позитивных эмоций среднего воздействия в процессе развития/реабилитации механизмов эмпатии	413
<i>Ягудин Дмитрий Рустамович</i>	
Produktiv nutq ko'nikmalari orqali nutq aktlarini o'qitish samaradorligi.....	421
<i>Sadikov Erkin Tursunovich</i>	
Проблемы формирования письменной коммуникативной компетенции у студентов выпускных курсов высших учебных заведений	424
<i>Раджабова Зебинисо Анваровна</i>	
Pedagogika sohasida yangi ilmiy yo'nalish – pedagogik innovatsiya.....	427
<i>M.U. Raxmanova</i>	

Muammoli o'qitish asosida kichik maktab yoshidagi o'quvchilarning ijodiy kompetensiyalarini rivojlantirish.....	431
<i>Giyasova Shaxnoza Abdurafikovna</i>	
9–10 yoshli o'quvchilar orasidagi nizolarni korreksion yondashuv bilan boshqarish	435
<i>Qulmatov Sindorqul Ibragimovich, Yarbekova Yulduz Bahromjon qizi</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarda raqamli mediakompetentlikni rivojlantirish	439
<i>Mo'minova Madina, Mamasodiqova Saida</i>	
Разработка приложения для визуализации и анализа решения задач линейного программирования.....	442
<i>Маматов Ислонбек Ильесович, Бурунова Муниса Баходировна</i>	
Mustaqil ta'lim topshiriqlarini integrativ modellashtirish tashkiliy-metodik muammo sifatida	448
<i>Ibroximova O'g'iloy Inomjon qizi</i>	
Boshlang'ich ta'limda axloqiy tarbiyani baholash va "tarbiya kundaligi"ni joriy etish metodikasi.....	451
<i>Norimboyeva Sarvinov Abror qizi, Norimboyeva Sarvinov Abror qizi</i>	
Talabalarda vatanparvarlik fazilatlarini rivojlantirishning nazariy-pedagogik va didaktik asoslari	456
<i>Xaydaraliyev Xurshid Xamidullayevich</i>	
Zamonaviy yosh oilalarda gender munosabatining o'rganilganlik holati	462
<i>Abduqayumova Gulnoza Karimjon qizi</i>	
Arifmetik progressiyani o'qitishda "progressiya konstruktori" amaliy-tadqiqot metodining samaradorligi....	466
<i>Abdurahmonova Zamira Raxmatullayevna</i>	
Maktabgacha ta'lim yo'nalishi talabalarining kasbiy kompetentligini shakllantirishning mazmuni.....	471
<i>Ashurova To'lg'anoy Ergashevna</i>	
Onlayn shaxmat platformalarining boshlang'ich sinf o'quvchilari tafakkuriga ta'siri	475
<i>Boboqulov Chori Urolovich</i>	
Ta'lim tizimida boshqaruv samaradorligini oshirish.....	480
<i>Kadirkulov Dilmurod Alimahamedovich</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarda muloqot madaniyatini shakllantirish mezonlari.....	485
<i>Mirsagatova Nargiza Sayfullayevna</i>	
Communicative Language Teaching in Modern Classrooms: Strengths, Limitations, and Pedagogical Implications	490
<i>Mirzaliyeva Sarvinov</i>	
Pedagogika oliy ta'lim muassasasi talabalarining fizikadan metodik faoliyatga tayyorgarligini rivojlantirish	493
<i>Murtazayev Zohid Murtazayevich</i>	
Zo'ravonlikning inson ruhiyatiga salbiy ta'siri va oqibatlari	497
<i>Mutabarxon Maxsudova</i>	
STEM ta'limi sharoitida o'quvchilarning texnik tafakkurini rivojlantirishning transdisiplinar metodik modeli	501
<i>Normuxamedov Zarif</i>	
Jadidchilar asarlarida boshlang'ich ta'limga oid pedagogik qarashlarning nazariy asoslari	507
<i>Sariboyeva Aziza G'apur qizi</i>	
Pedagogika tarixida dars samaradorligini oshirish bo'yicha qarashlar va amaliyotdagi innovatsion loyihalar tahlili.....	510
<i>To'raqulova Feruza Jobir qizi</i>	
Yosh qizlarda shaxsiy mustaqillik va oilaviy mas'uliyat muvozanati	514
<i>To'xtamatova Nargiza, Boltaboyeva Marg'uba</i>	
Individual dars mashg'ulotlari orqali boksning faolligini aniqlash xususiyatlari	517
<i>Usmonov Mansur Qurbonmurotovich</i>	
Преимущества и недостатки использования виртуальных лабораторных работ по физике	522
<i>Тилова Турдихол Баратовна</i>	
Neyrolingvistik dasturlashning (NLD) nazariy va amaliy jihatlarini	529
<i>Xolikova Dilobarxon Maxsitovna</i>	

TA'LIM TIZIMIDA BOSHQARUV SAMARADORLIGINI OSHIRISH

Kadirkulov Dilmurod Alimahamedovich

Sirdaryo viloyati Guliston tumani maktabgacha va maktab ta'limi bo'limi boshlig'i

Annotatsiya: Ta'lim tizimida boshqaruv samaradorligini oshirish masalalari kompleks tarzda tahlil etiladi. Ta'lim muassasalarida boshqaruv jarayonining nazariy asoslari, uning asosiy funksiyalari hamda zamonaviy talablari yoritiladi. Shuningdek, boshqaruv samaradorligiga ta'sir etuvchi omillar, mavjud muammolar va ularni bartaraf etish yo'llari ilmiy asosda ko'rib chiqiladi. Raqamli texnologiyalarni joriy etish, strategik rejalashtirishni takomillashtirish, rahbarlarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish hamda shaffof boshqaruv tizimini shakllantirish ta'lim sifatini oshirishning muhim omillari sifatida asoslanadi. Tadqiqot natijalari ta'lim muassasalarida boshqaruv mexanizmlarini takomillashtirishga qaratilgan amaliy tavsiyalar ishlab chiqishga xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: ta'lim tizimi, boshqaruv samaradorligi, ta'lim menejmenti, strategik rejalashtirish, raqamli texnologiyalar, liderlik, boshqaruv kompetensiyasi, ta'lim sifati.

Abstract: The issues of improving management efficiency in the education system are analyzed in a comprehensive manner. The theoretical foundations of educational management, its main functions, and contemporary requirements are discussed. The study also examines the factors influencing management effectiveness, existing challenges, and ways to address them. The importance of implementing digital technologies, enhancing strategic planning, developing leaders' professional competencies, and establishing a transparent management system as key factors for improving the quality of education is substantiated. The research findings can be used to develop practical recommendations for improving management mechanisms in educational institutions.

Key words: education system, management efficiency, educational management, strategic planning, digital technologies, leadership, managerial competence, quality of education.

Аннотация: Проблемы повышения эффективности управления в системе образования рассматриваются в комплексном аспекте. Освещаются теоретические основы управления образовательными учреждениями, его основные функции и современные требования. Также анализируются факторы, влияющие на эффективность управления, существующие проблемы и пути их решения. Обосновывается значимость внедрения цифровых технологий, совершенствования стратегического планирования, развития профессиональных компетенций руководителей, а также формирования прозрачной системы управления как важнейших факторов повышения качества образования. Результаты исследования могут быть использованы при разработке практических рекомендаций по совершенствованию управленческих механизмов в образовательных учреждениях.

Ключевые слова: система образования, эффективность управления, образовательный менеджмент, стратегическое планирование, цифровые технологии, лидерство, управленческая компетентность, качество образования.

KIRISH

Bugungi globallashuv va tezkor rivojlanish jarayonida ta'lim tizimi jamiyat taraqqiyotining eng muhim omillaridan biri sifatida qaralmoqda. Har qanday davlatning iqtisodiy, ijtimoiy va madaniy rivojlanishi bevosita ta'lim sifati va uni boshqarish tizimining samaradorligiga bog'liq. Shu sababli ta'lim tizimida boshqaruv jarayonlarini takomillashtirish, zamonaviy boshqaruv usullarini joriy etish hamda boshqaruv samaradorligini oshirish dolzarb masalalardan biri hisoblanadi. Ta'lim muassasalarini samarali boshqarish nafaqat o'quv jarayonining sifatini oshirish, balki pedagogik jamoa faoliyatini muvofiqlashtirish, resurslardan oqilona foydalanish va innovatsion yondashuvlarni tatbiq etishda ham muhim ahamiyat kasb etadi. Ayniqsa, axborot texnologiyalarining rivojlanishi, raqamli ta'lim muhitining kengayishi hamda ta'lim jarayonida yangi pedagogik texnologiyalarning qo'llanilishi boshqaruv tizimiga yangicha yondashuvlarni talab etmoqda. Shu nuqtai nazardan, ta'lim tizimida boshqaruv samaradorligini oshirish, boshqaruv mexanizmlarini tahlil qilish va ularni takomillashtirish yo'llarini

aniqlash ilmiy hamda amaliy jihatdan muhim ahamiyatga ega. Mazkur maqolada ta'lim tizimida boshqaruv samaradorligini oshirishning nazariy asoslari, mavjud muammolar hamda ularni bartaraf etishning samarali yo'llari tahlil qilinadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Ta'lim tizimida boshqaruv samaradorligini oshirish masalalari ilmiy adabiyotlarda keng yoritilgan bo'lib, ushbu yo'nalishda boshqaruvning nazariy asoslari va amaliy mexanizmlarini takomillashtirish muhim tadqiqot obyekti sifatida qaraladi. Akhmedov S. 2020-yilda ta'lim muassasalarida boshqaruv tizimlarini tahlil qilib, samarali boshqaruvning asosiy omili sifatida tizimlilik, aniq rejalashtirish va nazorat mexanizmlarining uzviyligini ta'kidlaydi. Muallif boshqaruv samaradorligi ta'lim sifatiga bevosita ta'sir ko'rsatishini asoslab beradi.

Pedagogik menejment va strategik boshqaruv masalalari Islomov B. va Qodirov M. 2019-yilda olib borgan tadqiqotlarda chuqur yoritilgan bo'lib, unda strategik rejalashtirish ta'lim tashkilotlari faoliyatini barqaror rivojlantirishning asosiy vositasi sifatida baholanadi. Mualliflar boshqaruv jarayonida rahbarning liderlik kompetensiyalari, qaror qabul qilish madaniyati va jamoaviy hamkorlik muhim rol o'ynashini ilmiy asosda ko'rsatib beradilar. Shu bilan birga, Rahmonov D. 2018-yilda inson resurslarini boshqarish masalalarini o'rganib, kadrlar salohiyati va ularni rivojlantirish boshqaruv samaradorligining muhim tarkibiy qismi ekanligini ta'kidlaydi.

Ta'lim jarayonida monitoring va baholash tizimlarining o'рни Karimov T. 2021-yildagi ilmiy ishida atroflicha tahlil qilingan bo'lib, unda boshqaruv qarorlarini qabul qilishda tahliliy ma'lumotlarning ahamiyati asoslab berilgan. Muallif monitoring tizimining samarali ishlashi ta'lim sifati va natijadorlik ko'rsatkichlarini oshirishga xizmat qilishini ta'kidlaydi. Shuningdek, Mamatqulov A. 2020-yilda raqamli texnologiyalarning ta'lim boshqaruvdagi rolini o'rganib, axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini joriy etish boshqaruv jarayonining tezkorligi va aniqligini oshirishini ilmiy jihatdan asoslaydi.

Xalqaro tadqiqotlarda ham ta'lim boshqaruvi samaradorligi muhim masala sifatida qaraladi. Lee J. va Smith P. 2018-yilda ta'lim boshqaruvi va liderlikning zamonaviy yondashuvlarini tahlil qilib, samarali boshqaruv innovatsion fikrlash va moslashuvchanlikni talab qilishini ta'kidlaydi. OECD tomonidan 2019-yilda e'lon qilingan hisobotda esa ta'lim tizimida hamkorlikka asoslangan boshqaruv, ma'lumotlarga tayangan qarorlar va strategik rivojlanish ta'lim sifatini oshirishning asosiy omillari sifatida ko'rsatiladi. Ushbu tadqiqotlar ta'lim tizimida boshqaruv samaradorligini oshirish ko'p omilli va tizimli yondashuvni talab etishini ko'rsatadi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqot jarayonida ma'lumotlar yig'ish uchun kompleks yondashuvdan foydalanildi. Jumladan, ilmiy adabiyotlar va tatistic-huquqiy hujjatlarni tahlil qilish orqali nazariy asoslar shakllantirildi, ta'lim muassasalaridagi boshqaruv amaliyotini o'rganish maqsadida kuzatuv va taqqoslash usullari qo'llanildi. Shuningdek, boshqaruv jarayoniga oid mavjud tatistic va tahliliy ma'lumotlar umumlantirildi. Olingan ma'lumotlar tizimlashtirish, guruhlash va qiyosiy tahlil usullari asosida qayta ishlanib, boshqaruv samaradorligiga ta'sir etuvchi omillar aniqlashtirildi. Tahlil jarayonida sabab-oqibat bog'liqligi o'rganilib, mavjud muammolar va ularning kelib chiqish omillari aniqlab berildi hamda umumlantirish orqali ilmiy xulosalar shakllantirildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Ta'lim tizimida boshqaruv samaradorligini oshirishdagi mavjud muammolar. Globallashtirish jarayonlari va axborot texnologiyalarining jadal rivojlanishi sharoitida inson resurslarini samarali boshqarish tobora murakkab tus olmoqda. Axborot makonining kengayishi, ayniqsa, internet tarmoqlarining keng ommalashuvi turli ma'lumotlarning tezkor tarqalishiga imkon yaratmoqda. Biroq ayrim holatlarda ushbu ma'lumotlarning ishonchliligi yetarli darajada tekshirilmagan bo'lib, bu jamoa a'zolarida noto'g'ri xulosalar shakllanishiga olib kelishi mumkin. Natijada jamoani yagona maqsad sari yo'naltirishga mas'ul bo'lgan rahbar faoliyatida qo'shimcha tashkiliy va kommunikativ murakkabliklar yuzaga keladi.

Ba'zi xodimlarning turli internet manbalarida tarqalgan tasdiqlanmagan ma'lumotlarga tayanib fikr yuritishi jamoa ichida turli tushunmovchiliklarni keltirib chiqarishi mumkin. Bunday vaziyatlarda rahbar tomonidan tashkilot faoliyatining maqsadi, mavjud vaziyat hamda amaldagi me'yoriy-huquqiy talablarni izohlash zarurati yuzaga keladi. Ushbu jarayon rahbarning vaqt va tashkiliy resurslarini talab etib, boshqaruv faoliyati samaradorligiga ma'lum darajada ta'sir ko'rsatadi. Boshqaruv jarayonida kadrlar bilan bog'liq ayrim muammolar ham uchrab turadi. Xususan, ishga qabul qilinish istagida bo'lgan ayrim nomzodlarda me'yoriy-huquqiy hujjatlar bo'yicha bilimlarning yetarli emasligi, kompyuter savodxonligining pastligi hamda muloqot madaniyatining to'liq shakllanmaganligi kuzatiladi. Holbuki, insonlar bilan bevosita ishlaydigan tashkilotlarda, ayniqsa, ta'lim muassasalarida professional muomala madaniyati muhim kasbiy kompetensiyalardan biri hisoblanadi.

Yosh mutaxassislarni qisqa muddatda amaliy faoliyatga moslashtirish masalasi ham dolzarb hisoblanadi. Ko'plab tashkilotlarda ustoz-shogird tizimi joriy etilgan bo'lsa-da, ish jarayonining yuqori intensivligi sababli yangi kadrlarning kasbiy ko'nikmalarini to'liq shakllantirish va ularni tizimli ravishda qayta tayyorlash uchun zarur vaqt ajratish har doim ham oson kechmaydi. Bu holat esa boshqaruv jarayonida qo'shimcha tashkiliy qiyinchiliklarni yuzaga keltiradi. Shu bilan birga, axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish darajasi ham barcha ta'lim muassasalarida bir xil emas.

Raqamli boshqaruv tizimlarining to'liq joriy etilmagani hamda ma'lumotlar almashinuvi jarayonlarining yetarli darajada tizimlashtirilmaganligi boshqaruv samaradorligiga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Bundan tashqari, monitoring va baholash mexanizmlarining samaradorligi ham muhim ahamiyatga ega. Boshqaruv qarorlarini qabul qilish jarayonida tahliliy ma'lumotlar va natijadorlik ko'rsatkichlaridan yetarli darajada foydalanilmasligi ayrim hollarda boshqaruv faoliyatining natijadorligini pasaytirishi mumkin. Shu bois ta'lim tizimida boshqaruv samaradorligini oshirish uchun strategik boshqaruv tamoyillarini keng joriy etish, rahbar kadrlarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish, raqamli boshqaruv mexanizmlarini takomillashtirish hamda monitoring va baholash tizimini yanada kuchaytirish muhim vazifa hisoblanadi.

Ta'lim muassasalarida boshqaruv jarayonining asosiy tamoyillari. Ta'lim muassasalarida boshqaruv jarayonini samarali tashkil etish muayyan tamoyillarga tayanishni talab etadi. Mazkur jarayonda eng muhim omillardan biri - jamoaning o'ziga xos xususiyatlarini hisobga olishdir. Ta'lim tashkilotlarida, odatda, yuqori saviyaga ega bo'lgan ziyoli va malakali mutaxassislar faoliyat yuritadi. Hatto texnik xodimlar ham ma'lum darajada bilimli va muloqot madaniyatiga ega bo'lgan shaxslar bo'lgani sababli rahbar tomonidan boshqaruv jarayonida muvozanatli yondashuv, hurmat va konstruktiv muloqot muhim ahamiyat kasb etadi. Bunday muhitda samarali boshqaruv faqat buyruqbozlik orqali emas, balki o'zaro hurmat, ishonch va hamkorlikka asoslangan boshqaruv uslubi orqali amalga oshiriladi. Boshqaruv jarayonida muntazamlik tamoyili alohida o'rin tutadi. Rejalashtirilgan ishlarning tizimli ravishda amalga oshirilishi, faoliyatning doimiy nazorat ostida bo'lishi hamda intizomiy talablarning izchil qo'llanishi tashkilot faoliyatining barqarorligini ta'minlaydi. Muntazamlik uzoq muddat davomida sezilarli natijalarni yuzaga keltiradigan muhim omil hisoblanadi.

Tabiatda ham uzluksiz jarayonlarning katta natijalarga olib kelishini kuzatish mumkin. Masalan, suvning uzluksiz oqimi vaqt o'tishi bilan hatto qattiq tosh yuzasini ham yemira oladi. Xuddi shuningdek, boshqaruv jarayonida ham tizimli va izchil yondashuv asta-sekin, ammo barqaror ijobiy natijalarni ta'minlaydi.

Ta'lim muassasalarida boshqaruv samaradorligini ta'minlovchi yana bir muhim tamoyil - tartib va intizomdir. Tashkilot faoliyatida mehnat intizomi, ish jarayonining aniq rejalashtirilishi hamda belgilangan qoidalarga rioya etilishi muhim ahamiyat kasb etadi. Biroq ushbu talablarni jamoa a'zolaridan talab qilishdan avval rahbarning o'zi shaxsiy namuna ko'rsatishi zarur. Rahbar tomonidan ish vaqti rejimiga rioya qilinishi, topshiriqlarning o'z vaqtida bajarilishi hamda belgilangan tartiblarga amal qilinishi jamoa a'zolariga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Shaxsiy namuna orqali shakllantirilgan intizomiy muhit jamoada mas'uliyat va tartibni mustahkamlashga xizmat qiladi. Shuningdek, boshqaruv jarayonida ochiq muloqot, adolatli munosabat va jamoaviy hamkorlik tamoyillari ham muhim hisoblanadi. Rahbar tomonidan xodimlarning fikr va takliflarini inobatga olish, ularni qaror qabul qilish jarayoniga jalb etish ham jamoaning umumiy samaradorligini oshiradi. Bunday yondashuv xodimlarda tashkilot faoliyatiga daxldorlik hissini kuchaytiradi va ularning kasbiy faolligini rag'batlantiradi. Umuman olganda, ta'lim muassasalarida boshqaruv jarayonining samaradorligi muntazamlik, tartib-intizom, shaxsiy namuna, ochiq muloqot hamda jamoaviy hamkorlik tamoyillariga asoslangan holda ta'minlanadi. Ushbu tamoyillar izchil qo'llanilganda jamoada sog'lom ish muhitini shakllantirish va ta'lim jarayonining sifatini oshirish imkoniyati kengayadi.

Ta'lim tizimida monitoring va baholash mexanizmlarining roli. Ta'lim tizimida boshqaruv samaradorligini ta'minlashda monitoring va baholash mexanizmlari muhim o'rin tutadi. Mazkur jarayon ta'lim muassasalarida faoliyatining holatini muntazam tahlil qilish, mavjud muammolarni aniqlash hamda ularni bartaraf etishga qaratilgan boshqaruv qarorlarini qabul qilish uchun zarur bo'lgan axborot bazasini shakllantiradi. Shu bois monitoring va baholash tizimi zamonaviy ta'lim boshqaruvining ajralmas qismi hisoblanadi. Monitoring jarayoni ta'lim muassasalarida olib borilayotgan pedagogik va tashkiliy faoliyatni tizimli ravishda kuzatish, o'rganish hamda tahlil qilishni nazarda tutadi. Ushbu jarayon orqali ta'lim sifati, o'quv jarayonining samaradorligi, pedagog kadrlarning kasbiy faoliyati hamda o'quvchilar yoki talabalar bilim darajasi muntazam ravishda baholanadi. Monitoring natijalari asosida ta'lim jarayonini takomillashtirishga qaratilgan aniq chora-tadbirlar ishlab chiqiladi. Baholash mexanizmlari esa monitoring jarayonida olingan ma'lumotlarni tahlil qilish, ularni mezonlar asosida baholash va natijadorlik ko'rsatkichlarini aniqlash imkonini beradi. Baholash natijalari ta'lim muassasasining umumiy faoliyati samaradorligini aniqlash, mavjud kamchiliklarni bartaraf etish hamda rivojlanish istiqbollarini belgilashda muhim ahamiyat kasb etadi. Ayniqsa, boshqaruv qarorlarini qabul qilishda ishonchli va tahliliy ma'lumotlarning mavjudligi ta'lim muassasasining barqaror rivojlanishiga xizmat qiladi. Ta'lim tizimida monitoring va baholash mexanizmlarining samarali ishlashi boshqaruv jarayonining ochiqligi va shaffofligini ta'minlaydi. Bu jarayon pedagogik faoliyat natijalarini muntazam tahlil qilish, o'quv jarayonidagi kamchiliklarni aniqlash hamda ularni

bartaraf etishga qaratilgan aniq strategiyalarni ishlab chiqish imkonini beradi. Shuningdek, monitoring natijalari ta'lim sifatini oshirish, pedagog kadrlarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish hamda o'quv jarayonining samaradorligini ta'minlashga xizmat qiladi.

Zamonaviy sharoitda monitoring va baholash jarayonlarida axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish alohida ahamiyatga ega. Raqamli tizimlar orqali ta'lim jarayoniga oid ma'lumotlarni tezkor yig'ish, qayta ishlash va tahlil qilish imkoniyati yaratiladi. Bu esa boshqaruv qarorlarini qabul qilish jarayonining tezkorligi va aniqligini oshiradi. Xulosa qilib aytganda, ta'lim tizimida monitoring va baholash mexanizmlarini samarali tashkil etish boshqaruv jarayonining natijadorligini oshirish, ta'lim sifatini yaxshilash hamda ta'lim muassasalarining barqaror rivojlanishini ta'minlashda muhim omillardan biri hisoblanadi.

Tahlil va tavsiyalar:

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, ta'lim tizimida boshqaruv samaradorligini oshirish jarayoni ko'p qirrali va kompleks yondashuvni talab qiladi.

Birinchidan, jamoaning tarkibi va xodimlarning kasbiy kompetensiyalari boshqaruv samaradorligiga bevosita ta'sir etadi. Axborot makonining kengayishi, internet va raqamli texnologiyalarning ommalashuvi bilan bog'liq holda xodimlar orasida noto'g'ri yoki tasdiqlanmagan ma'lumotlarga asoslangan qarorlar qabul qilinishi holatlari uchraydi. Bu esa rahbar faoliyatida qo'shimcha tashkiliy va kommunikativ murakkabliklarni keltirib chiqaradi.

Ikkinchidan, yangi kadrlarni amaliy faoliyatga moslashtirish va ularning kasbiy malakasini rivojlantirish masalalari dolzarb hisoblanadi. Ustoz-shogird tizimi mavjud bo'lsa-da, ish jarayonining yuqori intensivligi sababli yangi xodimlarni to'liq tayyorlash uchun yetarli vaqt ajratish har doim ham mumkin emas. Shu bilan birga, kompyuter savodxonligining pastligi, me'yoriy-huquqiy bilimlarning yetarli emasligi va muloqot madaniyatining yetishmasligi boshqaruv samaradorligiga salbiy ta'sir ko'rsatadi.

Uchinchidan, monitoring va baholash mexanizmlarining yetarli darajada samarali ishlamasligi boshqaruv qarorlarini ilmiy asosda qabul qilishni qiyinlashtiradi. Natijada boshqaruv jarayoni tezkorlik va aniqlikdan mahrum bo'lib, ta'lim sifatini oshirish imkoniyatlari cheklanadi.

Shuningdek, strategik rejalashtirish, raqamli boshqaruv tizimlari va jamoaviy hamkorlikning yetarli darajada rivojlanmaganligi rahbarning resurslarini ko'p talab qiluvchi vaziyatlarni yuzaga keltiradi. Barcha bu omillar birgalikda ta'lim tizimida boshqaruv samaradorligini oshirishga to'sqinlik qiladi.

1. Ta'lim muassasalarida uzoq muddatli rivojlanish strategiyasini ishlab chiqish va joriy qilish zarur. Har bir bo'lim va xodimning vazifalari aniq belgilanishi, ularning natijalari doimiy monitoring qilinishi lozim. Bu boshqaruv qarorlarini ilmiy asosda qabul qilishga imkon yaratadi.
2. Yangi xodimlarni amaliy faoliyatga tezkor moslashtirish uchun tizimli treninglar va mentorlik dasturlarini joriy etish. Me'yoriy-huquqiy bilimlar, kompyuter savodxonligi va muloqot madaniyati bo'yicha muntazam malaka oshirish kurslarini tashkil etish.
3. Ta'lim jarayonini, pedagogik faoliyatni va ta'lim sifati ko'rsatkichlarini muntazam baholash.
4. Boshqaruv jarayonida elektron hujjat almashinuvi, ma'lumotlar bazasi va tahliliy tizimlarni joriy etish.
5. Ochiq muloqot va konstruktiv fikr almashish madaniyatini shakllantirish, shaxsiy namuna orqali intizom va tartibni mustahkamlash.
6. Ta'lim jarayonida yangi pedagogik texnologiyalar va metodlarni joriy etish, rahbarlar va pedagoglarning innovatsion yondashuvga doimiy tayyorgarligini ta'minlash.

Ushbu tavsiyalar amalga oshirilganda ta'lim muassasalarida boshqaruv samaradorligi oshadi, ta'lim sifati yaxshilanadi va rahbarlarning resurslari samarali ishlatiladi. Shu bilan birga, pedagogik jamoa faoliyati muvofiqlashadi hamda ta'lim tizimi barqaror rivojlanish imkoniyatlariga ega bo'ladi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Mazkur tadqiqot natijalari ta'lim tizimida boshqaruv samaradorligini oshirish jarayoni ko'p qirrali va kompleks yondashuvni talab qilishini ko'rsatdi. Ta'lim muassasalarida samarali boshqaruv faqat nazariy tamoyillarni bilish bilan cheklanmay, balki ularni amaliyotga izchil tatbiq etish, jamoaning o'ziga xos xususiyatlarini hisobga olish va rahbarning shaxsiy namunasiga asoslangan bo'lishi zarur. Tadqiqot davomida aniqlangan asosiy muammolar - kadrlarning kasbiy kompetensiyalarining yetarli emasligi, monitoring va baholash mexanizmlarining samarali ishlamasligi, raqamli boshqaruv tizimlarining to'liq joriy etilmaganligi hamda strategik rejalashtirish

ishning cheklanganligi - boshqaruv samaradorligiga bevosita salbiy ta'sir ko'rsatadi. Shu bilan birga, maqolada ko'rsatilgan tamoyillar - muntazamlik, tartib-intizom, shaxsiy namuna, ochiq muloqot va jamoaviy hamkorlik - ta'lim muassasalarida boshqaruv jarayonini samarali tashkil etish va ta'lim sifatini oshirishda hal qiluvchi ahamiyatga ega ekanligi tasdiqlandi. Monitoring va baholash mexanizmlarini samarali tashkil etish esa boshqaruv qarorlarini ilmiy asosda qabul qilish, pedagogik faoliyatni yaxshilash va ta'lim jarayonining natijadorligini oshirish imkonini yaratadi. Shuningdek, strategik boshqaruv tamoyillarini joriy etish, raqamli texnologiyalar va innovatsion pedagogik metodlardan foydalanish, rahbarlarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish hamda jamoaviy hamkorlikni mustahkamlash ta'lim tizimining barqaror rivojlanishi va sifatini oshirishda muhim omillar sifatida aniqlanadi.

Xulosa qilib aytganda, ta'lim muassasalarida boshqaruv samaradorligini oshirish uchun ilmiy asoslangan, tizimli va strategik yondashuvni amalga oshirish zarur. Mazkur maqolada ishlab chiqilgan tavsiyalar - strategik rejalashtirish, kadrlar malakasini oshirish, monitoring va baholash tizimini takomillashtirish, raqamli boshqaruv mexanizmlarini joriy etish hamda innovatsion pedagogik yondashuvlarni qo'llash - ta'lim sifatini oshirish va boshqaruv samaradorligini barqaror ta'minlashga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Akhmedov, S. (2020). Ta'lim muassasalarida boshqaruv tizimlari va ularning samaradorligi. Toshkent: O'zbekiston pedagogika universiteti nashriyoti.
2. Islomov, B., & Qodirov, M. (2019). Pedagogik menejment va strategik rejalashtirish. Toshkent: Fan va texnologiya.
3. Karimov, T. (2021). Ta'lim muassasalarida monitoring va baholash tizimlarini rivojlantirish. O'zbekiston pedagogika jurnali, 3(15), 45–53.
4. Lee, J., & Smith, P. (2018). Educational management and leadership in the 21st century. London: Routledge.
5. Mamatqulov, A. (2020). Raqamli texnologiyalarni ta'lim boshqaruvida qo'llash samaradorligi. Innovatsion ta'lim, 2(7), 12–19.
6. OECD. (2019). Education policy outlook 2019: Working together to help students achieve their potential. Paris: OECD Publishing.
7. Rahmonov, D. (2018). Ta'lim muassasalarida inson resurslarini boshqarish. Ta'lim menejmenti va ilmiy tadqiqotlar, 1(10), 33–41.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №3(2)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.